

Saga: Uddrag af Gunløg Ormstunges Saga

De islandske sagaer er romanlitteratur skrevet i 1200-tallet, men det historiske stof fra livet på Island har i flere århundreder forud været holdt levende i den kollektive erindring i kraft af en stærk mundtlig tradition for at fortælle spændingsladede og dramatiske historier. Mange af sagafortællingerne handler om slægtsfejder og konflikter, hvor ære og kærlighed spiller en dominerende rolle.

Sagaen om Gunlaug Ormstunge er ingen undtagelse. Den handler om to mænd, Gunlaug og Ravn, og om deres kærlighed til Helga den Fagre. Begge mænd frier til Helga, som mod sit egentlige ønske bliver gift med Ravn, da Gunlaug på grund af rejser uden for Island overskrider den tidsfrist, Helgas far havde sat for hans hjemkomst. Det afgør ikke sagen: Efter gentagne uoverensstemmelser udfordrer Ravn Gunlaug til tvekamp, selv om tvekamp var blevet forbudt i Island efter kristendommens indførelse i år 1000.

12. Ravns og Gunløgs tvekamp i Norge

Om Ravn er nu at fortælle, at han gjorde sit skib rede i Lerevåg. To mænd ved navn Grim og Olaf, hans fader Ønunds søstersønner og begge brave mænd, ledsagede ham. Alle hans frænder fandt at de led et stort tab ved hans bortrejse, men han gav som grund til, at han havde æsket Gunløg til holmgang, at han ingen glæde havde af sit ægteskab med Helga, og sagde at en af dem nødvendig måtte falde for den anden. Så snart han fik bør, stak han i søen og kom med sit skib til Trondhjem, hvor han biede vinteren over uden at høre noget til Gunløg. Han ventede der ligeledes om sommeren, ja opholdt sig endnu næste vinter i Trondhjem på det sted, som hedder Livanger.

Gunløg Ormstunge tillige med Halfred Vandrådeskjald gik til søs fra Sletten, men de blev meget sent færdige og kom kort før vinteren til Orkneyøerne.

Sigurd Jarl Lødversen herskede den gang over øerne, og hos ham tilbragte Gunløg vinteren; og da jarlen om foråret ville på et hærtog, drog Gunløg med ham. De hærgede om sommeren vide omkring på Syderøerne og i Skotlandsfjorde og holdt mange kampe, i hvilke Gunløg stadig viste sig som en tapper, rask og uforfærdet mand. Sigurd Jarl vendte tidligt på sommeren tilbage; men Gunløg gik om bord hos nogle købmænd, der sejlede til Norge, kom til Trondhjem og tilbragte begyndelsen af vinteren hos Erik Jarl på Lade. Jarlen, der allerede vel kendte hele forholdet mellem Ravn og Gunløg, sagde til denne, at han forbød, at de holdt kamp med hinanden der i hans rige. Gunløg svarede, at han jo havde at befale, og forblev der om vinteren, men gav sig ikke synderlig af med nogen. Nu hændte det en dag, at han gik ud med sin frænde Thorkel Svarte. De gik et stykke vej bort fra gården

og fandt på en mark en kreds af mænd, inden for hvilken der stod to andre med våben og fægtede på skrømt med hinanden. Den ene af dem skulle forestille Ravn, den anden Gunløg; og de omkringstående sagde, at islænderne gav kun små hug og var sene til at mindes deres løfter. Gunløg forstod nok, at alt dette var gjort ham til spot og gik tavs bort; men kort efter sagde han til jarlen, at han ikke længere kunne udholde hans hirdmænds hån og spot for den sag med Ravn, og bad jarlen skaffe sig vejvisere til Livanger. Og da jarlen allerede havde fået efterretning om, at Ravn havde forladt Livanger og var taget længere østerpå til Sverige, gav han Gunløg orlov til at rejse, samt to vejvisere med. Gunløg drog da selvsyvende fra Lade ind til Livanger, hvor han kom om aftenen, just som Ravn selv femte havde forladt det samme sted om morgenen. Gunløg drog da til Værdalen og kom altid om aftenen til det sted, hvor Ravn havde tilbragt natten. Han fortsatte så sin rejse til den øverste gård i dalen, ved navn Sula, hvilken Ravn havde forladt om morgenen. Han standsede ikke her, men rejste videre straks om natten, så at de om morgenen ved solens opgang endelig fik øje på hinanden. Ravn var da kommet til et sted, hvor der var to søer, og mellem søerne jævne marker, der kaldes Gleipnissletten, men ud i den ene sø gik et lidet næs, der hedder Dingenæs. Der på næsset blev Ravn stående med sine ledsagere, blandt hvilke også var hans frænder Grim og Olaf. Da de mødtes, sagde Gunløg, at det var vel, de endelig traf hinanden; Ravn var også vel fornøjet dermed og sagde, at han nu måtte vælge selv, hvad han ville, om de skulle stride alle eller kun de to. Gunløg svarede, at han velfornøjet med hvilket det skulle være; men Ravns frænder, Grim og Olaf, sagde, at de ikke ville stå som rolige tilskuere, medens de andre stred, og det ville Gunløgs frænde, Thorkel Svarte, heller ikke. Derpå sagde Gunløg til de vejvisere, som jarlen havde givet ham med, at de skulle blive siddende og se til, uden at yde nogen af dem hjælp, men være vidner til deres møde; hvilket de også gjorde. Derpå gik de mod hinanden og stred drabeligt. Grim og Olaf gik begge imod Gunløg ene og fægtede tappert, men udfaldet blev dog, at han dræbte dem begge uden selv at blive såret; Dette sander også Thord Kolbensen i det kvæde, han digtede om Gunløg Ormstunge. Imedens søgte Ravn og Thorkel Svarte imod hinanden; Thorkel blev fældet af Ravn og lod sit liv, og ligeså gik det til sidst alle deres følgesvende, så at de to var ene tilbage. De gik nu løs på hinanden med svære hug og drabelige angreb, og blev stadig hidsigere. Gunløg førte da det sværd, som kong Edelred havde skænket ham, hvilket var et ypperligt våben; med dette gav han omsider Ravn et svært hug og hug hans ene ben af. Ikke des mindre faldt Ravn ikke, men sprang hen til en træstub og støttede stumpe derpå. Da sagde Gunløg: »Nu er du ikke kampdygtig mere, og jeg vil ikke længere stride med dig lemlæstede mand.« »Det er sandt,« svarede Ravn, »det er gået svært tilbage for mig; men endnu ville jeg vel kunne du noget, når jeg kunne få noget at drikke!« »Svig mig da ikke,« sagde Gunløg, så jeg bringe dig vand i min hjelm.« Det lovede Ravn; hvorpå Gunløg gik hen til en bæk, fyldte hjelmen og bragte den til Ravn. Men idet denne rakte sin venstre hånd ud imod den, hug han i det samme, med sværdet i den højre, Gunløg således i hovedet, at han fik et meget svært sår. »Ilde sveg du mig nu,« sagde Gunløg, »og umandigt var dette gjort af dig, da jeg satte lid til dit ord.« »Jeg tilstår det,« svarede Ravn, »men jeg kan umuligt unde dig Helga den Fagres

favntag.« De stred da endnu noget med megen voldsomhed, men endelig gav Gunløg Ravn banesår, så han lod der sit liv. Da gik vejviserne, der havde været tilskuere, frem og forbandt såret i Gunløgs hoved.

Derpå begravede de de døde, bragte Gunløg op på hans hest, og kom med ham ned til Livanger, hvor han lå endnu i tre dage og fik fuld kirkelig betjening, derpå døde han og blev begravet der ved kirken. Alle tog sig både Gunløgs og Ravns død meget nær, især på grund af de omstændigheder, der havde været årsag dertil.

Sagaen om Ravn og Ravnkel slutter med tvekamp og død, men konflikten i sagaen spidser til efter et bryllup.

I HBO-serien "Vikings" (sæson 2) forekommer denne korte sekvens med fokus på vikingetiden som en kulturel og religiøs overgangstid – også hvad angik bryllup og bryllupsritualer.

Her er et indblik i to krydsklippede vielser – en hedensk og en kristen:

<https://www.youtube.com/watch?v=X3sjvkUQ7y4>